

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Szekula Jenő*
Cím: *Pest legősibb tornya a piaristák telkén*
Forrás: *Pesti Újság*

Mag. (Hely) *1932 jul. 20.* (Idő) (Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

902.6

Hely

Belváros

Idő

"1932"

Személy

Helyszám

Közp. nyomt. XX.

Pest legősibb tornya a piaristák telkén.

Diocletianus római császár vára a Dunaparton.

Alámerülve a föld alá, ahol több mint másfél ezer év óta pihent, megtisztítva a homoktól és az agyagtól, immár tisztán látható a régi római várórony, Pest legősibb történelmi emléke. Körülbelül 2½ méter magas, négyzet alakú és megmaradt teljes épiségben, ókori építkezésre emlékeztető kapubejárata is, ahonnan valamikor római katonák rohantak ki az ostromló ellenségére.

A torony valamikor jóval magasabb volt, de csak az alapfalai maradtak meg és néhány lépcsőfok, amely belső bejáratához vezetett. A római erődnek, amelynek elmosódott körvonalai még fölfedezhetők a piaristák telkén, négy kör alakú tornya volt a szegleteken és két-két négyszög alakú tornya az oldalakon, egyik-másik torony harminc-negyven méter magasságban emelkedett az ég felé, hogy örködjék a barbár világ felett, amely örök veszedelemmel fenyegette a folyam túlparti oldalán elterülő római gyarmatot, amelynek fővárosa Akvinkum volt.

Szemben a várral a Gellért-hegy s köröskörül ősi kelta falu, amelynek egyetlen kőbe vésett emléktáblája maradt meg, „civitas Eraviscorum” fölírat, emlékéül annak, hogy a budai oldalon eredetileg egy eraviszki nevű kelta nép lakott, akiket a rómaiak leigáztak.

Akvinkum már a virágkorát élte, mikor fölépült az új vár a Duna balpartján. Diocletianus római császár építtette és talán személyesen ügyelt föl az építésre, erre vall néhány téglát: *Cohors Alpinorum* fölírat, ez volt a „vadkanaló” császárnak testőrezredre, amely elkísérte őt dunai és dalmáciai kirándulásaira. A falak nagyon erősek és vastagok, több mint három méter és negyven centiméter szélesek. A vár szélessége, amint az hozzávetőleges számitással megállapítható, száztíz méter volt. S talán ugyanennyi a hossza is.

A piaristák telkén már befejeződtek az ásások és most a romok betakarításával foglalkoznak. Diocletianus ősi vára vissza fog kerülni a föld alá. De a tornyot megmentik. Földalatti bejáratot építenek fö-

léje, köröskörül díszesen krepitlik és villámfény mellett fogják mutogatni Pest római korabeli torony emlékeit, annak bizonyosságául, hogy Pest Európának egyik legrégebbi városa.

Beszélggettünk dr. Nagy Lajos egyetemi magántanárral, az akvinkumi múzeum igazgatójával, aki a napvilágra került toronyról a következőket mondotta:

— Már az Erzsébet-híd építésénél is rábukkantak a pesti oldalon egy torony omladékára, akkor azonban még senki nem sejtette, hogy az egy római várnak a maradványa. Most azonban megtaláltuk Diocletianus császár régi várát, amelyről ókori írók is megemlékeznek, hogy a császár Dél-Pannoniában, Poloniában és Akvinkummal szemben a Duna balpartján várakat emeltetett. De a római téglák is elárulták a titkot. A római téglák semmi mással össze nem téveszthetők, ötven centiméter hosszúak, negyven centiméter vastagok, különös kongásuak és olyan szilárdak, hogy azóta sem tudják azokat utánozni. A várát pontosan 294-ik esztendőben építették Krisztus után, amint az a feliratokon szereplő konzulok neveiből megállapítható. De egyes téglákon megmaradtak az Akvinkumban állomásozó légio jegei is (Leg. II. ad.) Nem lehetetlen, hogy a vár körül idővel egész kis városka épült, amire vannak példák és ebben az esetben Pest ősisége nagyon régi, a messze ókorba nyulik vissza. De ennek a nyomait ma már hiába keresnők.

A főváros közművelődési ügyosztálya részéről a következő felvilágosítást kaptuk:

— Az ásásokat be kellett fejezni és a romokat be kell takarni. Ennek a munkálatai már megkezdődtek. Nemcsak az Erzsébet királyné-szobor miatt, hanem a költségek miatt is, mert minden falrész hat méternyire kell lénsni a föld alá. De a várortnyot meghagyjuk. Díszes kis földalatti múzeumot fogunk itt berendezni, valószínűleg dr. Möller István tervei szerint és itt fogjuk kiállítani a piaristák telkén talált fibulákat, kö emlékeket és más római régiségeket is.

Szekula Jenő.

1926 — 8891